

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1.	UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE "CAROL DAVILA"
1.2.	FACULTATEA Medicină / DEPARTAMENTUL 3 Preclinic (Științe complementare)
1.3.	DISCIPLINA Psihologie Medicală
1.4.	DOMENIUL DE STUDII Sănătate - Reglementat sectorial în cadrul Uniunii Europene
1.5.	CICLUL DE STUDII: LICENȚĂ
1.6.	PROGRAMUL DE STUDII Medicină

2. Date despre disciplină

2.1.	Denumirea disciplinei: Științele comportamentului uman și Sociologie (ROMANA)
2.2.	Locația disciplinei: Facultatea de Medicină
2.3.	Titularul activităților de curs: (modulul psihosocial) Popa-Velea Ovidiu, conf.univ.dr., 56 ani; Diaconescu Liliana, șef lucr.dr., 59 ani; Mihăilescu Alexandra, șef lucr.dr., 44 ani (modulul biologic) Poiană Cătălina, Prof. Univ. Dr., 64 ani Grigorie Daniel, Conf. Univ. Dr., 66 ani Păun Diana Loreta, Conf. Univ. Dr., 56 ani Mușat Mădălina Lucia, Conf. Univ. Dr., 54 ani Trifănescu Raluca, șef lucrări dr., 49 ani Ranetti Aurelian, șef lucrări dr., 60 ani Radian Șerban, șef lucrări dr., 49 ani Căpățână Cristina, șef lucrări dr., 48 ani Niculescu Dan Alexandru, șef lucr.dr., 46 ani Carșote Mara Laura, șef lucr.dr., 46 ani
2.4.	Titularul activităților de lucrări practice: (modulul psihosocial) Diaconescu Liliana, șef lucr.dr., 59 ani Mihăilescu Alexandra, șef lucr., 44 ani Dayeh Iulia Irena, asist.univ.drd., 34 ani Ioniță Ioana, asist.univ.drd., 33 ani Zgarbură Robert, asist.univ.drd., 32 ani (modulul biologic) Oros Sabina Elena, asistent universitar, 45 ani Baciu Ionela Florina, asistent universitar, 45 ani Baculescu Nicoleta, asistent universitar, 50 ani Boboc Aura Mădălina, asistent universitar, 40 ani Sorohan Mădălina Cristina, asistent universitar perioadă determinată, 32 ani Dumitriu Stan Roxana Maria, asistent universitar perioadă determinată, 32 ani

2.5. Anul de studiu	2	2.6. Semestrul	4	2.7. Tipul de evaluare	Examen scris și examen practic	2.8. Regimul disciplinei	DC obligatorie
---------------------	---	----------------	---	------------------------	--------------------------------	--------------------------	----------------

3. Timpul total estimat (ore/semestru de activitate didactică)

Nr ore pe săptămână	3	din care : Curs	1	Lucrări practice	2
Total ore din planul de învățământ	42	din care : Curs	14 (7 modulul biologic + 7 modulul psihosocial)	Lucrări practice	28 (21 modulul psihosocial, 7 modulul biologic)
Distributia fondului de timp	14 săptămâni				ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					
Pregătire seminarii / laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					
Tutoriat					
Examinări					
Alte activități					
Total ore de studiu individual					
Total ore pe semestru					
Numărul de credite		2			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Înșușirea cunoștințelor teoretice predate în anul 1 la cursul de Psihologia Sănătății și comunicarea cu bolnavul
4.2. de competențe	Înșușirea abilităților de comunicare cu pacientul somatic / psihosomatic, de evaluare a ponderii contribuției factorilor psihologici în etiologia bolilor somatice și a criteriilor de adresabilitate a pacienților către psihologul clinician / psihiatru (predate în anul 1 la cursul de Psihologia Sănătății și Comunicare Medicală)

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Proiector media, boxe
5.2. de desfășurare a lucrărilor practice	Amfiteatru Facultatea de Medicină

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale (exprimate prin cunoștințe și abilități)	<p>La sfârșitul cursului studentul trebuie să:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aibă abilitatea de a identifica descriptorii comportamentului normal și patologic și de orientare corespunzătoare a pacientului, în vederea obținerii celui mai favorabil prognostic. 2. Cunoască originile comportamentului normal și anormal, și a legăturii acestora cu personalitatea și alte variabile. 3. Cunoască diferențele teorii privind comportamentul și a instrumentelor de evaluare a acestuia, precum și modalitățile de intervenție, centrate pe schimbarea comportamentului. 4. Dețină abilitatea de a înțelege originea comportamentelor nocive pentru sănătate, modalitatea în care acestea creează îmbolnăvire și efectele acestora în plan clinic; 5. Cunoască modificările comportamentale în diferite circumstanțe clinice speciale (boli incurabile, intervenții chirurgicale) și a celor mai eficiente metode de adresare a acestora de către medic. 6. Conștientizeze importanța unor concepte-cheie de Sociologie Medicală (ex. stratificarea socială, incluziunea socială, competența culturală, diversitatea) și a relației lor cu sănătatea. 7. Dețină abilitatea de a aprofunda pe cont propriu noțiunile de Științele Comportamentului Uman învățate și de aplicare creativă a acestora în context clinic. 8. Cunoască tehnici psihoterapeutice eficiente în modularea comportamentului, precum și a indicațiilor acestora. 9. Aibă cunoștințe aprofundate legate de principiile interrelațiilor hormoni-comportament, precum
--	--

	<p>și legate de intervenția hormonilor în ciclul vieții.</p> <p>10. Aibă noțiuni fundamentale legate de implicarea hormonilor în comportamentul sexual și sexualitate.</p> <p>11. Dețină cunoștințe de bază legate de implicarea hormonilor în comportamentul alimentar, precum și în echilibrul hidro-electrolitic.</p> <p>12. Aibă abilitatea de a înțelege interrelația dintre hormoni și stress.</p>
<p>Competențe transversale (de rol, de dezvoltare profesională, personale)</p>	<p>1. Utilizarea eficientă a resurselor informaționale în domeniul științelor comportamentului uman, cu abilitatea de elaborare / tehnoredactare a unor materiale de specialitate pe teme actuale din domeniu.</p> <p>2. Identificarea rolurilor / responsabilităților conexe asistenței psihologice în echipa de îngrijire pluridisciplinară.</p> <p>3. Creșterea abilității de rezolvare de probleme, inclusiv de manageriere a resurselor de asistență psihoterapeutică.</p> <p>4. Abilitatea de a utiliza un limbaj medical specific determinismului hormonal al comportamentului, atât în relația cu pacienții, cât și cu colegii.</p>

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

<p>7.1. Obiectivul general</p>	<p>Achiziționarea de cunoștințe privind comportamentul normal și comportamentul patologic (originea acestora, legătura cu personalitatea și alte variabile, modificări comportamentale în circumstanțe clinice speciale), precum și abilitatea de folosire a acestor cunoștințe în consiliere și psihoterapie.</p>
<p>7.2. Obiective specifice</p>	<p>Cunoașterea legăturii între comportament și personalitate, a elementelor definitorii ale comportamentului normal și patologic. Analiza conceptuală a comportamentelor nocive pentru sănătate, privite din perspectivă etiopatogenică, clinică, psihometrică și terapeutică. Însușirea de elemente teoretice, dar și de abilități practice în relația cu comportamentul în situații clinice dificile (pacientul incurabil, pacientul chirurgical). Integrarea elementelor de Sociologie Medicală cu cele de Psihologie Medicală, pentru furnizarea de servicii medicale eficiente și personalizate. Cunoașterea unor tehnici psihoterapeutice eficiente în modularea comportamentului, precum și a indicațiilor acestora.</p>

8. Conținutul

8.1. Curs	Metode de predare	Observații
<p>1. Introducere în comportamentul uman Comportament și personalitate, modele teoretice ale comportamentului, criterii de departajare normal-patologic, variabile care influențează comportamentul (biologice, psiho-sociale și culturale), metode de studiu al comportamentului Comportamente cu risc (alcoholism, tabagism, consumul de droguri) Factori de risc, modele teoretice explicative, manifestări clinice, modalități de intervenție terapeutică</p>	<p>Expunere interactivă conform programei analitice, folosind date din literatură, exemplificări cazuri clinice, inclusiv cu ajutorul programelor multimedia (Prezi®, Powerpoint®).</p>	2h
<p>2. Comportamentul în circumstanțe clinice dificile a) Pacienți incurabili Reacții psihologice la moarte și suferință și factori care le influențează. Îngrijiri paliative (caracteristici, modele, concepte-cheie: ex. „moarte cu demnitate”, „nevoi nesatisfăcute”, „creating legacies”), actori și instituții care furnizează îngrijiri paliative (ex. managerul de caz, hospices). Asistența psihologică a pacienților paliativi: caracteristici și dileme etice (ex. eutanasia și sinuciderea asistată medical). Rolul speranței la pacienții incurabili. b) Pacienți chirurgicali Caracteristicile relației terapeutice în chirurgie. Reacții și comportamente psihologice ale pacienților chirurgicali. Asistența psihologică eficientă pentru pacienții chirurgicali.</p>		2h
<p>3. Concepte-cheie ale Sociologiei Medicale și relația lor cu sănătatea Rolul Sociologiei Medicale în o mai bună înțelegere a bolii și a comportamentului legat de tratament. Importanța apartenenței la grup pentru reprezentările de sănătate și comportamentele derivate. Relația dintre stratificarea socială și sănătate/boală. Diferențele culturale privind interpretarea și exprimarea suferinței. Incluziune socială și sănătate. Diferențele transculturale care influențează relația medic-pacient. Conceptul de „competență culturală a medicului”.</p>		2h
<p>4. Modalități de intervenție comportamentală. Psihoterapia (PT): efecte asupra pacienților, medicilor și aparținătorilor PT de scurtă durată, centrată pe obiectiv, analiza tranzacțională, PT de grup și familială, art-</p>		1h

terapie, medicina narativă (definiție, fundamente teoretice, indicații, eficiență).		
5. Principiile interrelațiilor hormon-comportament. Hormonii și ciclul vieții Concentrațiile optime ale hormonilor în determinismul comportamental. Rolul hormonilor în creștere, sexualizarea pubertara și sarcina, hormonii și imbatranirea. Hormonii și somnul.		1h
6. Hormonii și comportamentul sexual Identitatea sexului, ciclul răspunsului sexual. Sexualitatea în perioade speciale: bolile cronice, vârstnici.		2h
7. Comportamentul alimentar. Echilibrul hidroelectrolitic și ingestia de lichide Nucleii hipotalamici cu rol în reglarea comportamentului alimentar. Hormonii orexigeni și anorexigeni. Hormonii implicați în menținerea echilibrului hidroelectrolitic.		2h
8. Stresul și rolul hormonilor în stress Definiția stresului. Hormonii implicați în răspunsul la stress: catecolaminele, hormonii axului hipotalamo-hipofizo-adrenal. Factorii reglatori ai răspunsului hormonal la stress. Stresul în determinismul bolilor.		2h

BIBLIOGRAFIE

1. Poiană, C., Popa – Velea, O. (2018). "Științele comportamentului uman. Note de curs", Editura Universitară Carol Davila, București (INTEGRAL)

1. Introducere în comportamentul uman: Comportament și personalitate, modele teoretice ale comportamentului, criteriile de departajare normal-patologic, variabile care influențează comportamentul (biologice, psiho-sociale și culturale), metode de studiu al comportamentului

2. Comportamente nocive pentru sănătate (alcoolism, tabagism, consumul de droguri): Factori de risc, modele teoretice explicative, manifestări clinice, modalități de intervenție terapeutică

3. Comportamentul în circumstanțe clinice dificile: Comportamentul pacienților incurabili și chirurgicali. Modificări comportamentale aferente durerii, asistența psihologică a pacienților terminali: specific și dileme etice, sindroamele de burnout și empathy fatigue: manifestări clinice, modalități de abordare terapeutică (ex. grupurile Balint)

4. Modalități de intervenție comportamentală. Psihoterapia (PT): efecte asupra pacienților, medicilor și aparținătorilor: PT de scurtă durată, centrată pe obiectiv, analiza tranzacțională, PT de grup și familială, art-terapia, medicina narativă (definiție, fundamente teoretice, indicații, eficiență).

2. Popa-Velea, O. (2015). "Științele comportamentului uman. Aplicații în Medicină" (ediția a 2-a, revizuită și adăugită). Editura Trei, București (pag.13-21, 32-44, 73-123, 141-155, 213-244, 371-380, 393-410, 439-446, 480-531, 554-573).

3. Popa-Velea, O. (2023). „Sociologie. Sociologie Medicală”. Editura Universitară Carol Davila, București (INTEGRAL)

4. (OPȚIONAL) Racu, A., Popovici, D.V., Popa-Velea, O., Racu, S., Tudorache, L.A., Diaconescu, L.V. (2019). „Incluziunea socială în mediul academic: provocări, oportunități, soluții contemporane”, Pontos, Chișinău. cap. Popa-Velea, O. (2019). „Incluziunea socială și sănătatea mintală și somatică” (pag.41-68).

5. (OPȚIONAL) French, D., Vedhara, K., Kaptein, Ad, A., Weinman, J. (2010). „Health Psychology” (2nd Edition), BPS Blackwell, London.

cap. „The role of behaviour in health” (pag.13-32), „Alcohol and drug use” (pag.73-83), „Smoking” (pag.33-46), „Intervention to change health-related behaviour patterns” (pag.99-110).

6. (OPȚIONAL)

Kazanowski, M.K., Ouimet Perrin, K. (2011). „The nature of suffering and palliative care” (pag.1-24), in Ouimet Perrin, K., Sheehan, C.A., Potter, M.L., Kazanowski, M.K. (Eds.). „Palliative Care Nursing: Caring for Suffering Patients”, Jones & Bartlett Learning International, London.

8.2. Lucrări practice	Metode de predare	Observații
1. Comportamentul uman – un complex biopsihosocial cu implicații în conservarea sau modificarea sănătății Comportament și personalitate. Modele teoretice. Comportament normal și patologic (discuții și exemplificări clinice).		2h
2. Bazele biologice ale comportamentului Interacțiunea genetică-mediu-comportament, bazele neuroanatomice, neurofiziologice și biochimice ale comportamentului. Exemple clinice.		2h
3. Variabile care influențează comportamentul: influența genului, vârstei, mediului socio-cultural Aplicații clinice: testarea abilităților cognitive la vârstnici (MMSE), testul Green pentru	Expunere interactivă folosind teste psihologice,	2h

evaluarea modificărilor comportamentale post-menopauză, interviul / chestionarul de decelare a gradului de suport social perceput	prezentări de caz, date din literatură, inclusiv cu ajutorul multimedia (Powerpoint®)		
4. Comportamente cu risc (1) Concepte generale: abuzul de substanțe, dependența. Consumul de alcool. Modalități de evaluare și abordare psihoterapeutică a alcoolismului (exemple cazuri clinice).		2h	
5. Comportamente cu risc (2) Algoritm de abordare a pacienților care intenționează să renunțe la fumat. Abordarea terapeutică a dependențelor de droguri (1h) Refaceri LP (1h)		2h	
6. Comportamentul în circumstanțe clinice dificile (1) Reacții psihologice la moarte și suferință (exemple). Îngrijirile paliative – provocări și dificultăți. Modele moderne de asistență medicală paliativă. Rolul echipei terapeutice în asistența medicală a pacienților incurabili (exemple clinice). Asistența psihologică a pacienților paliativi. Caracteristici și dileme etice ale pacienților paliativi (ex. eutanasia și sinuciderea asistată medical). Rolul speranței la pacienții incurabili (exemple clinice, interviu)		2h	
7. Comportamentul în circumstanțe clinice dificile (2) Particularitățile psihologice ale bolnavilor chirurgicali. Studii de caz.		2h	
9. Sociologie Medicală (1). Importanța Sociologiei Medicale pentru înțelegerea atitudinii față de boală și tratament (discuții și exemplificări clinice). Rolul modelator al comportamentului jucat de apartenența grupală (exemplificări clinice). Relația dintre stratificarea socială și sănătate/boală (discuții) Incluziune socială și sănătate (discuții). Rolul social și perspectiva asupra suferinței (discuții). Stigmatizarea în mediul social (discuții și exemplificări clinice).		2h	
10. Sociologie Medicală (2) Diferențele culturale privind interpretarea și exprimarea suferinței. (exemplificare video). Diferențele transculturale care influențează relația medic-pacient (discuții). Conceptul de „competență culturală a medicului” (exemple clinice). Modalități de intervenție socială pentru ameliorarea percepției bolii și creșterea aderenței la tratament (discuții, exemplificări clinice).		2h	
10. Psihoterapia, un element suplimentar al intervenției medicale centrat pe schimbarea comportamentelor anormale și riscante (1) Terapia pe termen scurt centrată pe obiectiv. Terapia de grup și de familie. Analiza tranzațională (principii teoretice, exemple clinice).		2h	
11. Psihoterapia, un element suplimentar al intervenției medicale centrat pe schimbarea comportamentelor anormale și riscante (2) Art-terapia. Medicina narativă (principii teoretice, exemple clinice).		2h	
12. Evaluarea comportamentului sexual la pacienții cu patologie endocrină		2h	
13. Evaluarea comportamentului alimentar la pacienții cu patologie endocrină		2h	
14. Evaluarea tulburărilor de comportament generate de dezechilibrul hidroelectrolitic și de răspunsul la stress, la pacienții cu patologie endocrină.		2h	
BIBLIOGRAFIE			
A. Referințe obligatorii:			
1. Popa-Velea, O. (2013). "Științele comportamentului uman. Aplicații în medicină", Ed. Trei, București (ediția a II-a, revizuită și adăugită), pag. 13-21, 32-44, 73-123, 141-155, 213-244, 371-380, 393-410, 439-446, 480-531, 554-573.			
2. Poiană, C. (2006). "Hormonii și comportamentul", Editura Universitară "Carol Davila", București.			
3. Popa-Velea, O. (2023). „Sociologie. Sociologie Medicală”. Editura Universitară Carol Davila, București (INTEGRAL)			
B. Referințe facultative:			
4. Grassi, L., Caruso, R., Sabato, S., Massarenti, S., Nanni, M.G., The UniFe Psychiatry Working Group Coauthors (2015). Psychosocial screening and assessment in oncology and palliative care settings, <i>Frontiers in Psychology</i> , 5: art.1485, pag.1-6.			
5. Brannon, L., Feist, J., Updegraff, J.A. (2012). "Health Psychology: An introduction to behavior and health" (8 th Edition) (2013). London: Cengage Learning, cap. 12 ("Smoking Tobacco") (pag.282-309), cap.13 ("Using Alcohol and Other Drugs") (pag.310-340).			

8. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Formarea corespunzătoare în cadrul acestui curs oferă premisele pentru o mai bună cunoaștere comparativă a rolului factorilor biologici, respectiv psihosociali în modularea comportamentului uman, pentru o abordare personalizată a bolnavilor critici (în special din specialitățile Oncologie și Chirurgie) și pentru o aplicare nuanțată a unor tehnici psihoterapeutice.

9. Evaluarea

Tip de activitate	10.1. Criterii de evaluare	10.2. Metode de evaluare	10.3. Pondere din nota finală
10.4. Curs	Cunoașterea noțiunilor teoretice predate la curs	Examen scris: 25 întrebări (o variantă corectă din 5 oferite)	85%
10.5. Lucrări practice	Cunoașterea aplicațiilor practice exemplificate la LP	Examen scris: 12 întrebări (o variantă corectă din 5 oferite)	15%
	Prezența la activitățile de lucrări practice	Îndeplinirea criteriului de prezență la LP de min.70%	
Standard minim de performanță			
• Răspuns corect la min.30% din întrebările de la examen + promovarea examenului de la lucrările practice			

Data completării:

28.09.2023